T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

COP31 TÜRKİYE ANTALYA

Sayı :30824082-610/ 17085405
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

21 Ekim 2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:
-Dosya (1 Takım)

Mustafa Kemal Mahallesi Eskişehir Devlet Yolu (Dumlupınar Bulvarı) 9. km. No: 278 Çankaya / Ankara
İrtibat: Şube Müdürü-Haydar DEMİRER Tel: 410 14 57
Faks:418 74 63 e-posta: haydar.demirer@csb.gov.tr elektronik ağ: www.csb.gov.tr

HAKKARİ MİLLETVEKİLİ
SAYIN ÖZNUR BARTİN'İN
TBMM 7/45543 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVABI

7/45543
GK 175

SORULAR

1) Maden projeleri için verilen "ÇED Olumlu" veya "ÇED Gerekli Değildir" kararlarında, bölge kentlerinin endemik türleri ve yaban yaşam koridorları neden dikkate alınmamaktadır?
2) Hakkâri Derecik'teki ekolojik tahribatın, Türkiye'nin taraf olduğu Paris İklim Anlaşması ve Biyoçeşitlilik Sözleşmesi'ndeki taahhütleri ihlal ettiği gerçeği nasıl değerlendirilmektedir?
3) Bölgedeki maden faaliyetlerinin yerüstü ve yeraltı su kaynaklarına sızan ağır metaller yoluyla halk sağlığına verdiği zarar ölçülmekte midir?
4) Munzur Havzası'ndan Cudi'ye kadar uzanan hattaki ekolojik krizin, bölge ekosistemini geri dönülemez bir "ölü bölge" haline getirmesi riski raporlanmış mıdır?
5) Orman kesimleri ve maden ocaklarının yarattığı hava kirliliği ve toz emisyonu, bölge halkının yaşam kalitesini nasıl etkilemektedir?
6) Hakkâri ve bölge kentlerinde taş ocaklarının yerleşim yerlerine çok yakın mesafede işletilmesine hangi bilimsel kriterler ışığında izin verilmektedir?
7) Bölgedeki meraların sanayi ve enerji projelerine açılmasının, kırsal kalkınma ve ekolojik yerleşim ilkeleriyle çelişkisi nasıl giderilecektir?
8) Doğal varlıkların korunması yerine rant odaklı tüketimi esas alan politikaların, yerel ekosistemler üzerindeki "kümülatif etkisi" analiz edilmiş midir?
9) Xoşnav köyü kırsalındaki tahribatın rehabilitasyonu için Bakanlığınızın bir eylem planı var mıdır?
10) Bölge halkının yaşam alanlarını savunma hakkı, çevre politikalarınızın neresinde durmaktadır?

CEVAP

ÇED Yönetmeliği'nin yürürlüğe girdiği 1993 yılından bugüne kadar sık sık yapılan yönetmelik değişiklikleri ile birlikte teknolojik gelişmeler ve üretim proseslerindeki yenilikler ile Avrupa Birliği (AB) müktesebatı ve ulusal mevzuattaki değişikliklere uyum sağlanmasının yanı sıra yönetmeliğin uygulanması sürecinde sorun tespit edilen hükümlerin iyileştirilmesi amacı güdülmek suretiyle dinamik bir süreç yürütülmüştür. Nitekim, son yapılan değişiklikler ile; çevresel etkilerinin düşük ölçekte olduğu tahmin edilerek bugüne kadar mevcut yönetmelikte yer verilmeyen veya yönetmeliğin Ek-2 listesi kapsamında yönetmelikte yer verilmiş olan, ancak teknolojik gelişmeler ve üretim proseslerindeki yeniliklere bağlı olarak kirletici etkisinin yüksek olduğu ortaya çıkan projelerin, çevresel etkilerinin daha detaylı incelenmesine olanak sağlamaya yönelik olarak yönetmeliğin Ek-1 ve Ek-2 listelerinde düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte 2872 sayılı Çevre Kanunu mevzuatı kapsamında ve mevzuatta yer alan hükümler çerçevesinde ÇED Yönetmeliğine tabi olan veya olmayan tüm projeler için emisyon, gürültü, titreşim, atık su gibi çevresel etkilere ilişkin yükümlülükler bulunmakta olup, ÇED Yönetmeliğine tabi olmayan projeler de denetlenmektedir. Bakanlığımızca gerek ÇED Yönetmeliğine tabi ve ÇED Raporu hazırlanmış olan projeler için gerekse ÇED Yönetmeliğine tabi olmayan projeler için 2872 sayılı Çevre Kanunu mevzuatı kapsamında İzleme ve Denetim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Diğer taraftan ÇED Yönetmeliği Ek-1 kapsamında sunulan tüm rapor, dosya ile diğer tüm bilgi ve belgeler, Bakanlığımızca projenin yeri ve türü dikkate alınarak çeşitli kurum/kuruluşların konusunda uzman temsilcilerinden oluşturulan İnceleme-Değerlendirme Komisyonu (İDK) tarafından incelenip değerlendirilmektedir. Ek-2 kapsamında yer alan projelerle ilgili olarak da Bakanlık tarafından gerekli görülmesi halinde, dosyadaki bilgiler, projenin yeri ve türü dikkate alınarak ilgili kurum/kuruluşlardan yazılı görüş istenebilir veya ilgili kurum/kuruluşlarla toplantı düzenlenebilir.

Bu kapsamda soru önergesinde bahsi geçen konulara ilişkin olarak ÇED süreci içinde gerek komisyon üyelerinin görüşleri gerekse yöre halkının istek, öneri ve şikâyetleri değerlendirilmektedir.

Yapılan değerlendirme neticesinde projeye ilişkin Bakanlığımızca/İl Müdürlüklerimizce ÇED Yönetmeliği kapsamında karar verilmektedir. Yine anılan Yönetmeliğin "Bu Yönetmeliğe Aykırı Uygulamaların Durdurulması" başlıklı 19. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde ""ÇED Olumlu" kararı ya da "ÇED Gerekli Değildir" kararı verildikten sonra, proje sahibi tarafından nihai ÇED raporu veya proje tanıtım dosyasında taahhüt edilen hususlara uyulmadığının tespit edilmesi durumunda söz konusu taahhütlere uyulması için projeyle ilgili Bakanlıkça/il müdürlüğünce bir defaya mahsus olmak üzere ve bir yılı aşmamak üzere süre verilebilir. Bu süre sonunda taahhüt edilen hususlara uyulmaz ise yatırım durdurulur. Yükümlülükler yerine getirilmedikçe durdurma kararı kaldırılmaz. Bu konuda 2872 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine göre işlem tesis edilir." hükmü yer almaktadır.

Bu itibarla, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan mevzuat kapsamında ve Bakanlığımız/İl Müdürlüklerince görev yetki ve sorumlulukları çerçevesinde tesis ve faaliyetler ile ilgili olarak verilen kararların ve taahhüt edilen hususların yerine getirilip getirilmediği yerinde denetlenerek herhangi bir ihlalin tespit edilmesi durumunda 2872 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine göre gerekli iş ve işlemler tesis edilmektedir. Bununla birlikte Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) bir izin olmayıp, gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesinde olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları kapsamakta olup ÇED Olumlu Kararı bir projenin yapılması için gerekli ancak faaliyete başlamak için tek başına yeterli değildir. ÇED Yönetmeliği hükümlerine göre verilen ÇED Kararı sonrasında projenin niteliği ve proje alanının vasfına göre ilgili kurum ve kuruluşlardan da gerekli izin, onay, ruhsat ve/veya görüşler alınmadan bir projede faaliyete başlanılması mümkün olmamaktadır